

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Jure Rerum Ecclesiasticarum Ad Germaniae Catholicae
Principia Et Usum Pars ...**

Complectens Sectionem III. & IV.

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1762

Titulus III. De Origine, Natura et Divisione Decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68067)

Oblationes, quas nonnulli Cœnobiis facere intendunt, ut merito innovari deberent dictæ Constitutiones Gregorii IX.

TITULUS III.
DE ORIGINE, NATURA ET
DIVISIONE DECIMARUM.

Conf. ex lib. 3. Decretal. tit. 30. Sext. tit. 13. Clement. 8. Extrav. Com. tit. 7.

§. 22.

Decimarum varia genera. **I**NSIGNEM locum inter Oblationes Fidelium merentur *Decimæ*: ipsa vox ostendit, intelligi per eas Decimam partem illius rei, ex qua Decimæ pendendæ sunt. Varia apud Veteres Decimarum fuerunt genera. *Vir & uxor inter se matrimonii nomine Decimam capere poterant 80.)*. Decima pars litis a temere litigantibus præstanda erat 81.). Antiqua lex Babylone

80.) Ex Corpore ULPIANI Tit. 15. de Decimis. Quæ Lex abolita fuit L. 2. C. de infirm. poen. Cœlib.

81.) Lex hæc vetus in §. 1. Inst. de poena temere litig. abolita est: quamvis

De Origine &c. Decimarum. 37

lone erat, ut solveretur Decima pars omnium, quæ in eam urbem importarentur 82.). Qui in fundo privato lapides effodiunt, unas Decimas Fisco, alteras Domino fundi præstant: reliquum ipsi pro suo labore habent 83.). *Decimas frugum & animalium*, quas Dominicales dicimus, fuisse olim per modum tributi Principibus solutas, sat notum est. Huc respicit Samuel Propheta, ad populum de Regis jure differens 84.). Has in Gallia olim viguisse, colligimus ex Constitutione CLOTHARII

C 3 Regis

vis autem postea Novell. 112. c. 2. videatur Lex ista innovari; obtinuit tamen semper, & hodie obtinet abolitio in Institutionibus posita.

82.) Lex ista nunquam executioni mandata fuerat ante Alexandri M. tempora: Antimenes autem ab hoc Rege viis circa Babylonem præfectus, legem inopinato innovavit, hacque occasione magnam pecuniæ summam congeffit. ARISTOTELES lib. II. Oeconom. c. 1. art. 2. n. 34.

83.) L. cuncti. 3. C. de Metallariis &c.

84.) *Segetes vestras & vinearum redditus addecimabit, ut det Eunuchis & famulis suis ... Greges quoque vestros addecimabit.* 1. Reg. VIII. 15. 17.

Regis circa Annum 560. ubi Ecclesiæ a Decimis Fisco Regio pendendis ex singulari beneficio eximuntur 85.). Sicut autem Fiscus Regius, ita etiam alii Nobiles & Duces recipiebant Decimas a subditis, quas simul cum fundis in Feudum a Rege concessis, jure beneficiario tenebant, solvendas per modum tributi ex bonis juxta *formam Censualem* æstimatis 86.). Aliæ Decimæ sunt, quæ nonnunquam in gravi necessitate Reipublicæ exiguntur a subditis, vel imponuntur Reditibus Beneficiorum ac Monasteriorum, autoritate Summi Pontificis 87.). Ad tristius Decimarum genus pendendum condemnabantur seditiosæ, vel ignavæ Militum Legiones, ex quibus Decimus quis-

85.) *Agraria, pascuaria, vel Decimas porcorum, Ecclesiæ pro fidei nostræ devotione concedimus, ita ut actor aut decimator in rebus Ecclesiæ nullus accedat.*
Corp. Jur. German. m. Col. 468.

86.) L. 4. ff. de Censib.

87.) Hæ rationem subsidii Charitativi habent, de quo infra Tit. 12. Ut Ecclesiast. Benef. sine dimin. confer.

De Origine &c. Decimarum. 39

quisque ad supplicium forte legatur 88.). Istis omiffis

§. 23. Per Decimas hoc loco intelligimus eam fructuum & emolumentorum partem, quæ Supremo Numini offertur. Naturalis enim ratio suadet, ut ex iis, quæ DEUS nobis confert, ad ejusdem Cultum aliquid referamus, tum ut gratos nos pro collatis bonis exhibeamus; tum ut Supremum DEI Dominium in omnes res creatas profiteamur. Cum autem ad Cultum Numinis, & Populorum salutem summopere conducat, ut publici Sacrorum Ministri constituentur, publicisque sumptibus alantur; primum fuit statuere, ut sumptus isti ex iis, quæ DEO offeruntur, desumantur. Quanta autem pars bonorum ad hos fines destinanda sit, naturalis quidem ratio non determinat, miro tamen

C 4 omnium

88.) Severas has Decimas exigebat Consul Romanus Appius Claudius apud LIVIUM lib. II. c. 59. Cæsar Caligula apud SÆTONIUM in Caligula n. 48. Domitius Calvinus apud DIONEM Rom. Hist. lib. 48. M. Antonius apud PLUTARCHUM in vita M. Antonii. fol. 683.

omnium Gentium consensu pars *Decima* Supremo Numini in Ministris suis offertur 89.)

*DEO
sunt of-
ferenda:*

§. 24. Exemplo aliis prævit *ABRAHAM*, qui de omnibus, quæ ex manibus quinque Regum eripuerat, *Decimas* dedit Sacerdoti *Melchisedech* 90.). Avum secutus Nepos *Jacob*, profecturus in *Mesopotamiam Syriæ*, pro felici reditu vovit, se *DEO* oblaturum *Decimas* omnium, quæ a Divina Bonitate esset acquiriturus 91.). Hanc *Decimæ* partis determinationem adeo gratam, ratamque habuit *DEUS*, ut eandem fructuum partem sibi a populo *Hebraico* offerri, severe per *Moysem* præceperit 92.): cumque *Levitis Decimas*

89.) Numerus Decimus juxta *Platonicos* est perfectissimus, quia continet omnes numeros inferiores: superiores autem numerantur per Decimum. *MARSIL. FICINUS* in *Argum. ad Dialog. X. Platonis de Republ.* aliique passim.

90.) *Genes. XIV. 20.*

91.) *Cunctorum quæ dederis mihi, Decimas offeram tibi. Genes. XXVIII. 22.*

92.) *Decimas tuas & Primitias tuas non tardabis reddere. Exod. XXII. 29.*

De Origine &c. Decimarum. 41

cimas pro ministerio assignasset, voluit, ut hi ipsi Decimam partem hujus portionis redderent Aaroni & filiis ejus Sacerdotibus 93.).

§. 25. Eadem fere est ratio *Pri- Ulti & Primi-*
mitiarum, quo nomine solent intel- *Primi-*
ligi primi fructus agrorum, vinea- *tiæ.*
rum, olearum, &c. quos singulis
annis percipimus, DEoque bono-
rum omnium Largitori consecramus.
Quantum autem *Primitiarum* nomine
esset offerendum, non determina-
batur in Pentateucho, sed arbitrio
offerentium ab initio relictum fuisse
videtur. Verum ob ingratum po-
puli animum, & Sacerdotum ava-
ritiam, Magistrorum deinde arbi-
trio effectum esse tradit S. Hierony-
mus, ut qui plurimum, quadrage-
simam partem daret; qui minimum,
sexagesimam 94.). De pecoribus
C 5 ratio-

93.) *Cum acceperitis a filiis Israël Deci-
mas, quas dedi vobis, Primitias earum
offerte Domino, id est, Decimam partem
Decimæ. Numer. XVIII. 26.*

94.) C. I. de Decim. ex Hieron. super E-
zech. C. XLV. Quod enim hic Prophe-
ta dicit: *hæ sunt Primitiæ, quas tolle-
tis*

ratione Primitiarum unum datum esse ex ducentis, docent Interpretes 95.).

*Gentiles
agnove-
runt
hanc ob-
ligatio-
nem:*

§. 26. Sicut dæmones ab infidelibus Gentibus Cultum Divinum sibi tribui gestiebant, ita etiam Decimarum Oblationem affectabant. Nihil frequentius in antiquis Autoribus occurrit, quam votum solvendi Decimas Herculi 96.), aut etiam aliis Diis 97.): nam universim *Decima*
qua-

tis: sextam partem Ephi de coro frumenti, & sextam partem Ephi de coro hordei &c. id de parte sexagesima intelligit HIERONYMUS. Vid. BENED. ARIÆ MONTANI Thubal-Cain sive de Mensuris Sacris. EMMANUEL GONZALEZ, aliique Commentatores in C. I. de Decim.

95.) Hoc colligunt ex cit. loco EZECHIELIS: *& arietem unum de grege ducentorum.*

96.) PLAUTUS in Sticho Act. 2. scen. 2. v. 62. item in Truculento act. 2. scen. 7. PLUTARCHUS in vita Syllæ & M. Craffi. VARRO lib. V. de Lingua Lat. CICERO lib. III. de Natur. Deor.

97.) Camillus Dictator Vejos expugnaturus, *decimam partem prædæ* Apollini vovit. LIVIUS lib. V. c. 21. In Arabia
Thuris

De Origine &c. Decimarum. 43

quæque veteres Diis suis offerebant 98.). Unde etiam Ulpianus exacte tradit, quid juris sit, si Decimam quis bonorum vovit 99.). Eadem religione Ethnici offerebant Diis suis Primitias frugum. Certe Romani ne degustabant quidem novas fruges, aut vina, antequam Sacerdotes Primitias libassent 100.).

§. 27. Ab iis, quæ Gentiles in Multo tenebris infidelitatis suæ malignis magis spiritibus, veri DEI æmulis præstiterunt, ad Lucem Evangelicam transplere desimus. Quamvis in hac Lege Evangelica Præceptum de Decimis non habeamus, nihilominus primi mox ni.

Fide-

Thuris alio avehendi Decimas Deo, quem vocant Sabin, Sacerdotes capiunt: nec ante mercari licet. PLINIUS Natur. Hist. lib. XII. sect. 32. Etiam Jupiter Prædator nuncupatus fuit, quod Veteres decimam partem prædæ illi devoverent. ALEXANDER ab ALEXANDRO Genial. dier. lib. III. c. 22.

98.) FESTUS de Verb. Signif. V. Decimæ.

99.) L. 2. §. 2. ff. de Pollicit.

100.) PLINIUS Natur. Hist. lib. XVIII. c. 2. Hunc morem observavit TIBULLUS lib. I. eleg. I.

*Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
Libatum Agricola ponitur ante Deo.*

Fideles, vel ex Judaismo, vel ex Gentilitate ad Christum conversi, non minorem liberalitatem, ac antea consuevissent, erga DEUM exhibuerunt. Testem habemus sæculo secundo IRENÆUM 1.), qui censet, majora offerre debere Christianos, utpote majorem spem habentes, quam antea obtulerant Hebræi, offerentes Decimas. Eadem doctrina imbuere Fideles conatus est Scriptor Constitutionum Apostolicarum, quisquis demum ille sit, certe antiquissimus 2.), & ORIGENES 3.), qui putat præceptum Legis Veteris de Decimis etiam juxta sensum literalem stringere Christianos, nec horum Justitiam abundare plus quam Pharisæorum, nisi eadem profusione Decimas omnium, quæ possident, DEO red-

1.) Advers. Hæres. lib. IV. c. 34.

2.) Lib. II. c. 25. 35. *Tametsi vos Deus a servitute ascitorum vinculorum liberavit... nondum tamen a pensionibus liberavit, quas Sacerdotibus debetis &c. &c. Quæ secundum Dei mandatum tribuuntur, Decimas dico & Primitias, insumat Episcopus, ut homo Dei &c.*

3.) In Lib. Numer. Homil. II.

De Origine &c. Decimarum. 45

reddant. Eandem doctrinam inculcant Canones ex Hieronymo, Augustino & Ambrosio apud Gratianum relati 4.). Ex his primorum sæculorum monumentis perspicuum fit, Decimarum in nova Lege mentionem, ac de iis solvendis doctrinam, non adeo recentem esse, ut quidam jactitant. Innumeris autem locis, sequentium sæculorum Patres & Concilia inculcant redditionem Decimarum & Primitiarum 5.).

§. 28. Inde lis orta est inter Theologos & Juris Canonici Interpretes, an in Lege nova detur Præceptum Divi-

Quamvis de præstanti

4.) C. 65. 66. XVI. q. 1. C. 4. ead. caus. q. 7. si ille fermo, ex quo allegatur dictus Canon. 66. non sit genuinus partus S. Augustini, saltem genuinus illius textus est in Enarrat. in Psalm. 146 n. 17. *Exime aliquam partem reddituum tuorum. Decimas vis? Decimas xime, quanquam parum sit: dictum est enim, quia Pharisei Decimas dabant. Ille super quem debet abundare Justitia tua, Decimas dat: tu autem nec villesimum das. Quomodo superabis eum, cui non equaris?*

5.) Vid. THOMASS. vet. & 107, discipl. Eccl. p. 3. lib. I, c. 4. seqs.

dis De-
cimis

Divinum solvendi Decimas? Multi insignes Theologi docuerunt, Præceptum Divinum Decimarum in Legge nova non ligare Christianos. Cum autem populus hac doctrina abuteretur, & Decimas solvere recusaret, GREGORIUS IX. Pontifex 6.) graviter monet Fratres Prædicatores & Minores, ne talia, quæ audientes a Decimarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proponere de cetero præsumant. GREGORII Decreto, & verbis quorundam Canonum 7.), ac SS. Patrum 8.) scrupulosius inhæserunt Juris Canonici Interpretes, Divinamque Autoritatem pro reddendis Decimis agnoverunt 9.).

§. 29.

6.) C. 1. de Decim. in 6.

7.) C. 47. XVI. q. 1. C. 2. ead. Cauf. q. 2. C. 1. ibid. q. 7. C. 14. 25. 26. 33. de Decim.

8.) Qui referuntur in Canonibus supra N 25. citatis, item C. 16. Dist. 5. de Consecrat.

9.) Eorum rationes refutat ADRIANUS Quest. quodlib. 5. sed nostris temporibus contra torrentem aliorum resuscitavit P. ANACLETUS REIFFENSTUEL ad lib. III. Decretal. tit. 30. n. 13. seqq.

De Origine &c. Decimarum. 47

§. 29. Tenent plurimi cum S. THO-
MA IO.) , Præceptum de solutione *Præ-*
Decimarum , in Veteri Testamento *ceptum*
partim fuisse *Morale* , inditum natu- *Veteris*
rali ratione , ut necessarius victus *Testa-*
præberetur iis , qui Divino Cultui *menti*
ministrabant ad salutem totius po- *nos non*
puli , sub qua ratione adhuc hodie *stringat;*
naturali jure deberi Decimas Mini-
stris Ecclesiæ existimant : partim *Ju-*
diciale , institutione Divina intro-
ductum , secundum conditionem Po-
puli Hebraici , in duodecim Tribus
divisi , ita ut Tribus Levitica Divi-
nis Ministeriis mancipata , possessio-
nes non haberet , & convenientissi-
me sustentaretur ex Decima fructuum
parte a reliquis Tribubus , quibus
fere tantundem accrescebat ex por-
tione terrarum , quæ absque hoc
Divino Instituto Tribui Leviticæ
sorte obtigisset. Sub hac autem ra-
tione antiquum Præceptum Decima-
rum ad nos in nova Lege non per-
tinet , sed sola Ecclesiæ institutione
impositum est II.) . Unde Decima-
rum

IO.) 2. 2. q. 87. art. I.

II.) De obligatione ad Decimas infra re-
dibit sermo *Tit. V.*

rum nomine passim intelliguntur Oblationes ex fructibus & emolumentis pro Cultu Divino Ministris Ecclesiae solvendae, licet vel ex consuetudine, vel ex speciali Lege non solvatur determinate pars Decima, sed vigesima, aut alicubi etiam trigesima: imo deprehendimus, vocem *Decimarum* nonnunquam sumptam pro quovis Censu & Tributo 12.).

*Et in
Nova
Lege
nullum
detur:*

§. 30. Antiqui igitur Patres, qui Praeceptum Divinum agnoscunt, intelligendi sunt de portione aliqua congrua & conveniente fructuum, DEO in Ministris suis reddenda, quam demum Ecclesia ad portionem Decimam determinavit. Itaque Praeceptum Decimarum solet dici Divinum I. quantum ad substantiam, seu quantum ad obligationem conferendi aliquid ad Cultum DEI. II. Se-

12.) S. CYPRIANUS Epist. 66. dicit, quod Clerici in honore sportulantium fratrum, *tanquam Decimas* ex fructibus accipiant &c. id est, eo modo ex redditibus Ecclesiasticis sustententur, sicuti Levitae Veteris Legisalebantur ex Decimis.

De Origine &c. Decimarum 49

Secundum imitationem. III. Quia est tale in radice sua, utpote pendens ex potestate Divina spirituali & supernaturali data Ecclesiæ. IV. Quia est determinatio Juris Divini, dum Ecclesia præceptum Divinum conferendi aliquid ad Cultum DEI, determinat ad Decimam partem fructuum Ministris suis solvendam. V. Demum Juris Divini esse dicuntur Decimæ, sicut aliæ res Cultui Divino specialiter dedicatæ.

§. 31. Facile mihi persuadeo, pri- *Fideles*
morum sæculorum Fideles, adhor- *tamen*
tationibus SS. Patrum obsecutos, *vel spons*
liberaliter & devoto animo præsti-
tisse Decimas, quas Judæi solverant
ex Divino Præcepto: languente po-
stea fervore, & remittente liberali-
tate, extimulandi, denique etiam
Præceptis & pœnis urgendi erant ad
reddendas Decimas, ne periclitare-
tur sustentatio Cleri & Pauperum,
aliaque pia opera, ad quæ fuerunt
destinatæ. Unde in Gallia Episcopi
Provinciæ TURONICÆ Anno 567. in-
stantissime COMMONENT, ut *Abrahæ do-*
cumenta sequentes, Decimas ex omni fa-
cultate non pigeat DEO pro reliquis, quæ
D possi-

De Jure Rev. Eccles. Pars poster.

possidetis, conservandis offerre. Paucis autem post annis Patres Concilii MATISCONENSIS II. Anno 583. STATUUNT ac DECERNUNT, ut mos antiquus a Fidelibus reparetur, & Decimas Ecclesiasticis famulantibus Ceremoniis populus omnis inferat . . . si quis autem contumax nostris Statutis saluberrimis fuerit, a membris Ecclesie omni tempore separetur. In Anglia, ubi jam monumenta Sæculi VII. obligationem Decimarum adstruunt 13.), eos qui Decimas non dederint, pœnis subjiciunt Leges illæ, quæ Sæculo X. a Regibus Anglorum & Danorum mutuo fœdere junctis, latæ sunt 14.), in Dania postmodum innovatæ & ampliata a S. CANUTO Rege Sæculo XI. 15.). In Russia WOLODIMERUS Prin-

13.) Capitula THEODORI Cantuariensis Archiepiscopi c. 24. & 30. Presbyteros & pauperes a Decimis dandis sæculo VII. eximunt; reliquos proin supplicant obstrictos. HARDUIN. Collect. Concil. tom. III. col. 1774.

14.) *Dacus si Decimas non dederit, Legis violata pœnas solvito, Anglus multator.* Ibid. tom. VI. col. 497.

15.) *Fœtum Decimas ad Pentecosten solvito: terra fructuum Decimas reddito ad*

De Origine &c. Decimarum. 51

Princeps ad finem Sæculi X. Baptifmo expiatus, cum Leone Kioviæ Metropolita Decimas de cunctis bonis ab omni sua gente pendendas fanxiffe scribitur (16.). In Palæftina quoque ufitata fuiffe Decimas, patet ex Controverfia Sæculo XII. ab Aconenfi Epifcopo ad Cœleftinum III. delata (17.).

§. 32. In Germania S. BONIFACIUS, *Vel ex* qui Disciplinam Ecclefiafticam in his *præcepto* Provinciis potiffimum ordinavit, *Ecclefie* fanctiffimas Leges tulit de Decimis *præfta-* præftandis, & rite impendendis. *bant* Contra eas Archiepifcopus Mogun- *Deci-* tinus Sigefridus, confifus armis & *mas,* autoritate Henrici IV, Imperatoris,
D 2 in

Festum omnium Sanctorum celebre &c.
Ibid. col. 899.

16.) SIGISMUNDUS DE HERBERSTEIN
Rer. Moscovit. fol. 45. LE QUIEN O-
riens Christian. tom. I. De Epifcopis
Kioviæ. m. col. 1261.

17.) C. ult. de Parochiis &c. Non tamen
ubique in Oriente fuiffe Decimas in ufu,
videtur colligi ex modo loquendi, quo
ibidem utitur Pontifex: *quod si, . . . in*
ultra marinis partibus ratione prædiorum
Decimæ perfolvuntur &c.

in Thuringia, ubi multi immunitatem a Decimis prætendebant, Decimas ad se violente traxit, præcipue in præjudicium Monasterii Fuldenfis & Hersfeldenfis 18.) sæculo undecimo, ad cuius finem Othlonus Monachus Fuldenfis Vitæ Bonifacianæ Scriptor, in Præfatione amare conqueritur, quod illa divisio & Destinatio Decimarum, quam Sanctus ille Præsul fecerat, præsertim ad pauperum & Monachorum sustentationem, non bene observetur. Spiritu S. Bonifacii repleti erant Præsules Germaniæ, qui Sæculo IX. varia Concilia celebrarunt, præsertim Salisburgi Anno 807. 19.), Moguntia

18.) Conciliabulum hac de re Erfurti habitum refert LAMBERTUS *Schaffnaburgensis* Annal. ad Ann. 1073. & Harduin. Conc. Tom. VI. p. 1. col. 1191. seqq.

19.) In hoc Concilio Provinciali referente BRUNNERO Annal. Boic. lib. 6. c. 4. *Episcopi moverunt questiones de Decima fidelium populorum, quæ affertur ad Ecclesias: lectis inde capitulis ex Canonum autoritate, quid inde agi debuisset; invenerunt, quatuor portiones fieri, unam Episcopo*

De Origine &c. Decimarum. 53

tia Anno 813. 20.), & Anno 888. ubi presentibus Archiepiscopis Moguntino, Trevirensi & Coloniensi, qui Decimas dare neglexerint, excommunicantur 21.).

§. 33. In Capitularibus Regum *Etiam* Francorum, quibus magna pars Ger- *in Ger-* mania subiacebat, ubique occurrunt *mania* gravissimæ adhortationes & Mandata

D 3 de

piscopo, alteram Clericis, tertiam pauperibus, quartam Fabricis Ecclesie. Tum consenserunt ibi cuncti Abbates, qui presentes aderant huic Decreto, secundum Canones, & reddiderunt portiones Episcoporum Episcopis, quæ illos contigisset. Ad eosdem fines impendi Decimas jubet Concilium TRIBURIENSE Anno 895. can. 13. & NAMNETENSE c. 10. apud Harduin. tom. VI. part. I. col. 457. seqq. de eadem materia videri possunt Capitularia CAROLI M. apud Harduin. tom. IV. col. 958. c. 7. Capitulare AHYTONIS Episcopi Basileensis, & Abbatis Augiensis cap. 15. ibid. col. 1243.

20.) Ibi *Can. 38. Admonemus atque precipimus, ut Decimas Deo omnino dari non negligatur, quas Deus ipse sibi dari constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.*

21.) *Cap. 17.*

54 *Sectio III. Tit. III.*

de *Decimis* DEO & Ecclesiæ dan-
dis 22.), & *Nonis* persolvendis 23.):
jubenturq; Presbyteri secundum Can-
onicam Regulam fideliter eas divi-
dere 24.), eos scilicet modo, quo alii Ec-
clesiarum Reditus dividi præcipiuntur.
Saxones, quos CAROLUS M. sibi & Chri-
sto subjecerat, Tributorum nomen
horrebant: sed Decimarum, more
Christiano solvendarum exactionem
recusare non poterant 25.), præser-
tim

22.) Capit. lib. VI. c. 192.

23.) Capit. Anni 779. c. 13. Capit. lib. 2.
c. 21. Capit. IV. Anni 819. c. 5. Addit.
III. c. 29. Addit. IV. c. 164. item lib.
V. c. 154. item CONC. FRANCOFORD.
anno 794. can. 25. *Decima* scilicet
solvenda est Jure Ecclesiastico; *Nonæ*
autem fructuum pars Jure colonario,
quando agri Ecclesiarum alicui conces-
si sunt in beneficium, prout constat ex
Capit. lib. I. c. 157. ubi statuitur, *ut*
qui Ecclesiarum beneficia habent, Nonam
& Decimam ex eis Ecclesiæ, cujus res
sunt, donent.

24.) Capitular. lib. V. c. 173.

25.) Capitul. de partibus Saxon. c. 17.
secundum Dei mandatum præcipimus, ut
omnes decimam partem substantiæ & la-
boris sui, Ecclesiis & Sacerdotibus do-
nent

De Origine &c. Decimarum. 55

tim cum Fiscus Regius exemplo suo præiret 26.). Ex his Decimis stipendia militibus præstabantur, sumptusque fiebant crebrarum in eam Gentem expeditionum, cum hæc revera esset piissima causa Ecclesiæ, & Religionis Christianæ tum introducendæ, tum conservandæ unicum medium, ut proin Decimæ pro bono Ecclesiæ impendi viderentur 27.).

§. 34. Existimant aliqui, ex hac *Quarum* Saxoniarum Decimarum destinatio- *multæ* ne ortum esse, ut multarum Deci- *devene-* marum exactiones devenerint in ma- *runt* nus Laicorum. Aliam huic rei causam accessisse censent plurimi. Cum enim non satis confiderent Pontifices, sua jura a Laicis Principibus

D 4 de-

nent tam Nobiles, quam ingenui, similiter & Liti: juxta quod Deus unicuique dederit Christiano, partem Deo reddat.

26.) Ibid. c. 16. *Et hoc Christo propitio placuit, ut undecunque census aliquid ad Fiscum pervenerit, sive in Frido, sive in qualicunque banno, & in omni redibutione ad Regem pertinens, Decima pars Ecclesiis & Sacerdotibus reddatur.*

27.) ALBERTUS KRANTZIUS Metropol. lib. I. c. 2.

defendi; dedisse dicuntur partem Decimarum Principibus per speciem Feudi & Beneficii, malentes amittere dimidium, quam totum. Inde factum, ut a Principibus transfirent in Ministeriales, qui postea Milites appellabantur 28.). Carolus Martellus, testantibus Gestis Francorum per multa bella censu, pecuniaque extenuatus, cum compertum haberet, Proceres egregiam operam Reipublicæ navasse, fortunisque suis destitutos esse, Decimas, quæ Cleri erant, non dissentientibus Episcopis, Proceribus, dum bellum adversus Christianæ Religionis hostes gererent, percipiendas attribuit, per sancte jurans, si vitam diu viveret, se omnia & multo majora Sacerdotibus repensurum 29.). Huic Origini Decimas in Laicos devolutas videtur etiam adscribere Imperator

FRI-

28.) KRANTZIUS *ibid.*

29.) Ita narrat ROBERTUS GUAGUINUS de Gestis Francorum lib. III. in Carolo Martello fol. 446. addens, Euterium Arelatensem Pontificem divulgasse, se per quietem vidisse Martellum ejus sacrilegii poenas apud inferos luere.

De Origine &c. Decimarum. 57

FRIDERICUS *Barbarossa*, qui querelas Pontificis hac de re ad Comitata Imperii referebat, Anno 1186. in Geilhausen habita 30.). Cum enim Pontifex URBANUS III. dixisset, *iniustum esse, aliquam Laicam personam Decimas possidere, quas manifeste Dominus his, qui Altari deserviunt, deputaverit. Respondet Imperator, scire se, Decimas & Oblationes a DEO Sacerdotibus & Levitis primitus deputatos, sed cum tempore Christianitatis ab Adversariis infestarentur Ecclesie, easdem Decimas prepotentes & Nobiles Viri ab Ecclesiis in Beneficio stabili acceperunt, ut ipsi Defensores Ecclesiarum fierent, quæ per se sua obtinere non valerent. Alii sibi persuadent, multas Decimas, quæ sunt in manibus Laicorum, nunquam pertinuisse ad Ecclesias, sed a prima sua origine fuisse Dominicales a principibus vel Nobilibus ex curtibus suis perceptas. Facile potuit contingere, ut isti has Decimas Ecclesiis suarum Villarum pro lubitu suo applica-*

D 5 ca.

30.) Sic refert ARNOLDUS *Lubecensis* Chronic. Slavor. Lib. III. c. 18. n. 3.

carent 31.) : argumentum tamen ab his duci non posse censent ad Decimas, quæ Jure Ecclesiastico ad Ecclesias

31.) Capellis Regiis Decimas Dominicales applicaverat Carolus M. jam antequam fieret Imperator, ut patet ex Capitulari de Villis Karoli Magni c. 6. *Voluimus ut Judices Decimam ex omni conlaboratu pleniter donent ad Ecclesias, quæ sunt in nostris Fiscis, & ad alterius Ecclesiam nostram Decima data non fiat, nisi ubi antiquitus institutum fuit. Et non alii Clerici habeant ipsas Ecclesias, nisi nostri, aut de familia, aut de Capella nostra.* Unde Capitular. Anni 828. c. 1. agendum determinabatur *de Decimis, quæ ad Capellas Dominicas dantur.* Exemplum aliud habemus in vicinia nostra, ubi Anno 1034. Liutgerus Comes cum consensu Heriberti Episcopi Eustettenfis, pro fundando Monasterio Monialium ad S. Walburgam Eustadii tradidit insignia Bona cum omnibus appendiciis, id est Ecclesiis, Decimis &c. quo tempore raræ adhuc fuerunt Ecclesiæ Parochiales ruri in his Provinciis : unde conijcere licet, Decimas illas fuisse *Dominicales*, & nunquam pertinuisse ad aliquam Ecclesiam Parochialem, a qua eas abstrahi non passus esset Episcopus ad fundandum Monasterium Monialium.

De Origine &c. Decimarum. 59

clesias parochiales dantur 32.). Quando igitur Principum vel Nobilium Successores, liberalitatem Patrum suorum non imitati, Decimas has ad suum Fiscum revocabant 33.), facile potuit contingere, ut Coloni ad alias Decimas Ecclesiæ dandas se teneri non crederent.

§. 35.

32.) Inter Decimas Dominicales Capellis Regiis liberaliter applicatas, & Decimas Parochiales accurate distinguit Concilium MELDENSE Anno 845. c. 75. ubi Regem Carolum Calvum monent Episcopi: *Si Capellas vestras Presbyteris, aut Viris Ecclesiasticis dederitis, & Dominicas Decimas acceperint, sarta tecta Ecclesia & luminaria exinde competenter provideant; & Presbyteri Parochianas Decimas accipiant, & populi necessitatibus debite invigilent &c.*

33.) S. LUDOVICUS Galliarum Rex Anno 1269. Edicto cavet, ut Decimæ profanæ, si Ecclesiis tribuerentur, haberentur tanquam Ecclesiasticæ: ob insertam autem clausulam *quantum in nobis est*, Edictum multas patiebatur limitationes, ne præjudicaret alii Domino directo, quam Regi, si forte Decimæ feudales donarentur Ecclesiæ. Totum Edictum refert GRIMAUDET Paraphrase du Droit des Dixmes, lib. II. c. 6. n. 49.

*In ma-
nus Lai-
corum;*

§. 35. Extra has Decimas Domi-
nicales, ex allatis & aliis obviis Do-
cumentis abunde ostenditur, Deci-
marum solutionem cum Religione
Christiana in nostra Germania fuisse
propagatam: multas autem ex illis
devenisse olim in manus Laicorum
autoritate Ecclesiastica, eo titulo, ut
Laici illas in Beneficium & Feudum
ab Ecclesia datum recognoscerent,
& vicissim Ecclesiarum defensionem
in se susciperent; vel potius, ut
fructus Decimarum eo usque perci-
perent, dum bellum adversus Ec-
clesiarum hostes gerendum, aut im-
pensi sumptus compensandi essent:
plurimas autem idem fatum subiisse
ex propria Laicorum violentia, vel
sub colore & fuce ejusdem defen-
sionis; vel prædæ nomine, turbu-
lenti illis temporibus, quibus Pon-
tifices Romani & Imperatores inter
se collisi, Episcopos etiam Germa-
niæ in varias partes distraxerunt,
Bonaque Ecclesiarum deprædationi
militum exposuerunt.

*Variis
Decretis
revoca-
ta;*

§. 36. Merito hanc usurpationem
Religioni sibi ducebant multi timo-
rati Laici, quorum pietatem in lu-
crum suum vertebant nonnulli vel
Eque-

De Origine &c. Decimarum. 61

Equestris, vel alterius Religiosæ Professionis Viri, qui ejusmodi Decimas a Laicis in se transferri, sub prætextu Privilegiorum Apostolicorum procurarunt, ea sæpe conditione, ut iidem Laici eas ex manibus Religiosorum, tanquam in Feudum datas recipere. Contra hos Concilium LATERANENSE sub Alexandro III. 34.) Decimas de manu Laicorum sine consensu Episcopi Religiosos recipere prohibet, dimissis etiam, quas contra tenorem istum aliquo tempore recepissent. Cum tamen URBANUS III. ejusque Successores frustraneo conatu urgerent Laicos ad Decimas Ecclesiis, unde distractæ fuerant, restituendas; consultius autem videretur, eas locis Religiosis applicari, quam iniqua usurpatione a Laicis detineri: demum ALEXANDER IV. Sæculo XIII. permisit, ut Religiosi de manibus Laicorum recipiant, vel acquirant illas Decimas, quæ ante Concilium Lateranense sub Alexandro III. celebratum, ipsis Laicis in Feudum perpetuo fuerunt concessæ 35.). Huic Constitutioni

34.) Anno 1179. Cap. 9.

35.) C. 2. §. sane 3. de Decim. in 6.

tioni acceptas ferunt Fundationes suas Monasteria quædam, quibus Laici pro fundo Decimas assignarunt, a se antea juste vel injuste possessas, legitime tamen ex dicta concessione Pontificis in Monasterium translatas 36.)

*Nec cum
Tributis
confun-
denda.* §. 37. Hæc fusius, quam angustia hujus libelli permittere videbantur, annoranda duximus, ut Decimarum Ecclesiasticarum origo & differentia ab aliis Decimis profanis probe agnoscat; cum multi Scriptores Decimas Ecclesiæ, ejusque Ministris debitas, confundant cum aliis Decimarum generibus, quæ Tributorum nomine, vel alio profano titulo Principibus solvebantur pridem, & adhuc hodie alicubi solvuntur.

Uni-

36.) Suspiciantur aliqui, Nobiles nonnullos, qui Decimas Dominicales possederant, ignaros, unde jus istud Majores sui acquisivissent, perterritos Pontificiis fulminibus, quæ generaliter Laicos Decimarum possessores impetebant, Decimas Ecclesiis tradidisse, vel ab iis in Feudum recepisse: & hac ratione eas effecisse Ecclesiasticas, quæ antea fuerant Laicæ.

De Origine &c. Decimarum. 63

Unicum lubet addere exemplum doctrinæ non satis castigatæ ex JOANNE SCHILTERO 37.), qui originem Decimarum Ecclesiasticarum ad Clotharium Regem referendam existimat, allegata in hanc rem Constitutione, quam supra §. 22. Not. 85. retulimus : ubi tamen Clotharius nullas Decimas exigendas dat Ecclesiis, sed has solummodo a præstandis Decimis Dominicalibus immunes reddit. Allegat præterea SCHILTERUS Decretum Episcoporum post Concilium Turonense Anno 567. habitum, ubi populos ad præstandas Decimas adhortantur : ex quo tamen contra opinionem hujus Scriptoris inferri potest, Decimarum Ecclesiasticarum Originem nequaquam ad Clotharium referri debere, cum Episcopi isti populos non adhortentur ad Decimas præstandas ex Constitutione Clotharii, quæ recentissime ante paucos annos fuerat edita ; sed potius ab exemplo Abrahamæ, ut ob imminentem magnam calami-

37.) De Libert. Eccles. Germ. Lib. V. c. 6.
§. 6.

calamitatem 38.), oblata DEO Decima parte, servarent partes reliquas.

Decimæ sunt Reales: §. 38. Decimæ igitur, hoc loco considerata tanquam *Decima pars fructuum & lucrorum licite questorum, Ecclesie Ministris exsolvenda*, Divisionem præcipuam habent ratione rerum, ex quibus penduntur. Hoc intuitu sunt vel *Reales*, vel *Personales*. Reales dicimus, quæ solvuntur ex fructibus, quos natura profert, vel bonitate fere spontanea, vel per industriam hominum adjuncta & provocata. Tales sunt Decimæ frumenti, vini, olerum, pomorum, fœni, fœtuum, aliorumque fructuum, quos

38.) FLEURY Hist. Eccl. tom. 7. lib. 34 §. 17. suspicatur, hanc calamitatem timendam fuisse ob bellum civile inter Sigebertum & Chilpericum post mortem Chariberti. Sed videtur potius denotari bellum, quod Guntramnus & Sigebertus gerebant contra Chilpericum pro vindicanda nece, qua Chilpericus Conjugem suam Galswindam hoc ipso anno sustulisse credebatur: qua occasione Chilpericus amittebat partem earum ditionum, quas ex hæreditate Chariberti per pacificam inter fratres divisionem obtinuerat.

De Origine &c. Decimarum. 65

quos proferunt animalia, aut quæ ex his fructibus fiunt, ut lactis, lanæ, ovorum, mellis, butyri, cafei &c. omnes hæ Decimæ vocantur etiam *Prædiales*, eo quod ex solo & prædio proveniunt, ad quas referuntur etiam fructus civiles, percepti ex locatione, jure emphyteutico, laudemis, censibus &c.

§. 39. *Personales* penduntur ex lucris seu commodis, quæ præcipue & immediate suo labori, industria, arti ac ingenio debet persona 39.). Huc referuntur lucra ex artefactis & negotiatione, salaria ratione Officii aut Dignitatis, merces locatæ operæ, stipendia militiæ, spolia ex hostibus, pecunia redacta ex venatione, aucupio, piscatu &c. 40.). Hæ Decimæ

Vel Personales

E
cimæ

-
- 39.) Decimæ, quæ vocantur personales, proprie non sunt personales, sed potius patrimoniales; ita tamen vocantur, quia solvuntur de iis, quæ acquisita sunt a persona, non ex prædiis: sunt igitur proprie & immediate onus, non personæ, sed patrimonio impositum.
 - 40.) Necessarium non esse, ut addatur tertium

De Jure Rer. Eccles. Pars poster.

cimæ Personales vix alicubi sub præcepto sunt in usu, saltem quoad determinatam portionem decimam ^{41.}): sed cujusvis pietati relinquitur, ut ex lucris suis se gratum & liberalem exhibeat Deo; adhortari tamen decet Christianos, ut ex lucris suis prompte conferant ad Cultum Divinum. In Veteri quidem Testamento, nomine Decimarum Personalium nihil præstabatur, cum singulæ Tribus haberent divites possessiones, ex quibus abunde providere poterant Levitis & Sacerdotibus, qui etiam

tertium genus Decimarum *Mixtarum*, ostendit P. FRIDERICH tract. de Decimis part. I. q. 2.

^{41.}) In quibusdam Regionibus Hispaniæ solvi Decimas salariorum a famulis, dicit NAVARRUS in Manuali c. 21. n. 31. De Episcopatu Placentino idem testatur GUTIERREZ Canon. Quæst. lib. II. c. 21. n. 34. & Rota Rom. apud BARBOS. de Offic. Paroch. c. 28. §. 2. n. 27. LESSIUS autem de J. & J. lib. II. c. 39. n. 27. dicit, Decimas Personales Venetiis solvi in fine vitæ, alibi in fine anni. Vestigia Decimarum Personalium in nostra Germania indicabimus infra Tit. IV. §. 44.

De Origine &c. Decimarum. 67

etiam ex aliis honestis negotiationibus lucrum facere non prohibebantur: in nova autem Lege plurimi Fideles per totum mundum dispersi, possessiones & prædia non habent, sed de aliis negotiationibus vivunt, qui proin nihil conferunt ad Cultum Divinum & subsidium Ministrorum Ecclesiæ, si de suis lucris personalibus Decimas non solvant. Dein Ministris Legis novæ arctius interdicatur, ne se negotiationibus immisceant.

§. 40. Reales Decimæ, aliæ sunt *Majores*, aliæ *Minores*. Quinam *res vel fructus* ad has, vel illas referantur, *Minor* consuetudo locorum determinat. Ad *res: Antiquæ* plerumque referuntur *Decimæ* ex frumento, vino, oleo &c. *vel Novales*. *Minoribus* solent annumerari *Decimæ vales*. *olerum, pomorum, leguminum, fœni &c.* 42.). Item aliæ dicuntur *Antiquæ*, aliæ *Novales*, quæ scilicet ex *Novalibus*, seu fundis recens cultis

E 2 colli-

42.) Juxta Codicem Civilem Baviariæ p. 2. c. 10. §. 2. ad *Minores* referuntur etiam *Decimæ* ex *Lupulis*, *foliis tabaci* &c.

colliguntur. Novale autem hoc loco non sumitur in sensu Juris Civilis *pro terra præcisa, que anno cessavit 43.*); sed in sensu Juris Canonici intelligimus agrum *de novo ad culturam redactum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset 44.*). Imo etiam in ordine ad Decimas, censetur primumque fundus ille *Novalis*, qui nunc redigitur ad culturam fructuum decimabilium; cum antea tulerit quidem fructus, sed nequaquam juri decimationis subjectos. Sic in locis, ubi ex consuetudine non dantur Decimæ fœni, *Novale* dicitur, quando pratium convertitur in agrum.

*Explicatur
natura
Realium:*

§. 41. Porro, ut bene apprehendatur natura Decimarum *Realium*, sciendum est, onus Decimarum immediate inhærere fructibus, & solummodo mediate prædiis, quatenus hæc virtualiter continent fructus. Unde Ecclesia nec habet ullum jus in ipsos agros, vel res frugiferas: nec habet proprium & privatum dominium Decimarum, antequam

43.) L. 30. §. 2. ff. de V. S.
44.) C. 21. de V. S.

De Origine &c. Decimarum. 69

tequam sint separatae : habet tamen Jus Jurisdictionis & Superioritatis ad determinandam quotam , & compellendos Fideles : sicuti Tributa non sunt Principis , antequam illi praestentur : potest tamen Princeps ea imponere & subditos compellere ad solutionem ; licet enim exigere non tantum rem suam , sed etiam rem sibi quocunque jure debitam 45.). Propriissime autem loquendo , onus Decimarum Praedialium , licet dicatur reale , principalius tamen est personale : nam personae sunt , quae ex praeepto tenentur ad Decimas ex fructibus rerum , vel ex lucro actionum suarum , quia Leges imponentes Decimam , respiciunt personas , quas obligant ad solvendam partem fructuum , vel lucrorum , intuitu passivae receptionis Divinorum a Ministris Ecclesiae .

§. 42. Demum solent Decimae com-^{Quae vel}
muniter dividi in *objective seu mate-* ^{materia-}
E 3 *riali-*

45.) Vox *vindicandi* Decimas in c. 23. XVI. q. 1. non sumitur in sensu Juridico pro actione Civili : sed idem significat , ac appropriare , usurpare &c.

liter, vel rialiter sumptas, & in formaliter ac-
 formali- ceptas. Per Decimas materialiter spe-
 ter consi- ctatas intelligitur ipsa pars decima
 deran- fructuum: per formaliter considera-
 tur: tas, intelligitur jus petendi decimam
 partem fructuum, fundatum in titu-
 lo spirituali, scilicet ministerio sa-
 cro, vel Cura animarum. Huic di-
 visioni scriptores superstruunt varias
 Decisiones. Ajunt, Decimas mate-
 rialiter sumptas posse præscribi etiam
 a Laicis, posse pro pretio tempora-
 li vendi, permutari &c, secus Deci-
 mas formaliter spectatas. Ista alium
 sensum non habent, quam illum, quo
 in ceteris bonis Ecclesiasticis distin-
 guitur dominium directum Bono-
 rum a dominio utili, quando Bona
 Ecclesiæ traduntur Laicis in Feudum,
 vel Emphyteusin. Eodem enim mo-
 do, si Decimæ dantur in Feudum,
 dominium directum manet penes
 Ecclesiam; dominium utile transit
 in vasallum. Si vero prædia Eccle-
 siæ alio contractu, per quem domi-
 nium bonorum transferri solet, in
 Laicos alienentur, nemo suspicatur,
 jus aliquod spirituale in eos transi-
 re, vel penes Ecclesiam permanere.
 Nam per ejusmodi alienationem ri-
 te

De Origine &c. Decimarum. 71

te factam, omnis proprietas bonorum ab Ecclesia sejungitur, & plenissimo jure in emptorem transit, redeunte vicissim, si contractus sit utilis, eo commodo ad Ecclesiam, quod æquivalet spei & juri percipiendorum ex talibus bonis proventuum. Eadem prorsus ratione si Decimæ per venditionem, aut alium ejusmodi contractum alienantur, omni ad eos jure privabitur Ecclesia, modo requisitæ ad alienationem solemnitates adhibeantur, & tanta redeat ad Ecclesiam utilitas, qua compensentur fructus singulis annis percipiendi.

§. 43. Id asseri potest, Laicis in *ALaicis* ejusmodi casu competere solum-*autem* modo jus exigendi Decimas mini-*iure pro-*steriale, seu procuratorium, vi cu-*curato-*jus exigant Decimas nomine Eccle-*rio colli-*sia, ad propriam tamen utilitatem: *gantur.* cum enim Decimæ singulis annis offerantur DEO, colligi non possunt, nisi nomine Ecclesie ab iis, quibus Administratores Bonorum Ecclesiasticorum id legitima autoritate concedunt, ex ea præcedente causa, quæ suo modo singulis annis hanc concessionem censetur expetere, cum

singulis annis Oblatio nova per præstitas Decimas fiat Numini. Similiratione jus ad certas Oblationes potest concedi Musicis, ædituis, aliisque ad Ecclesiæ obsequia destinatis Laicis.

**TITULUS IV.
QUINAM, EX QUIBUS REBUS, ET QUOMODO SOLVERE TENEANTUR DECIMAS?**

Confer. ut in priori Titulo.

§. 44.

Regulãriter ad Decimas præstandas **R**EGULA generalis est, ad Decimas præstandas teneri omnes Fideles. Et quidem ad Decimas Personales, ubi consuetudo non est contraria, tenentur omnes, qui ab Ecclesia Sacramenta percipiunt 46.). Harum

46.) Concilium TROSLÉJANUM in Gallia Anno 909. cap. 6. sic loquitur: *fortassis vero dicet aliquis: non sum agricola, non habeo, unde possim dare Decimas fructuum terrenorum, vel etiam armorum. Audiat quicumque est ille, miles sit, negotiator sit, artifex sit: Ingenium, quo pascaris, Dei est, & ideo inde ei dare debes Decimas &c.* Dein militibus proponit exemplum Abrahæ.